

Posudek oponenta diplomové práce

Studijní program: **Mezinárodní ekonomické vztahy**

Studijní obor: **Evropská integrace**

Akademický rok: **2017/2018**

Název práce: **Vývoj evropské identity v Německu. Analýza vývoje evropské identity v Německu od Kohla až po současnost v rovině politické a občanské**

Řešitel: **Bc. David Votruba**

Vedoucí práce: **prof. PhDr. Vladimíra Dvořáková, CSc.**

Oponent: **Mgr. Kamil Fleissner, Ph.D.**

	Hlediska	Stupeň hodnocení
1.	Stupeň splnění cíle práce	3
2.	Logická stavba práce	2
3.	Práce s literaturou, citace	2
4.	Adekvátnost použitých metod	3
5.	Hloubka analýzy ve vztahu k tématu	3
6.	Vlastní přístup k řešení	2
7.	Formální úprava práce	2
8.	Jazyková a stylistická úprava práce	2

Konkrétní připomínky a dotazy k práci:

Předkládanou diplomovou práci Bc. Davida Votruby hodnotím jako (ještě!) velmi dobrou.

Autor DP se v textu pokoušel zodpovědět relevantní otázku, zda (a případně jak a v jaké míře) oficiální diskurs a rétorika německé vlády ovlivňuje formování evropské identity (resp. evropskou sebeidentifikaci) u německých občanů. Tuto otázku pak vztahuje k diachronní vývojové rovině a snaží se sledovat diskursivní a sebeidentifikační posuny v závislosti na obměnách německých vládních garnitur v období 1982-2013. Takový záměr autora je nepochybně sám o sobě úctyhodný a na diplomovou práci velmi ambiciózní. Tuto odvahu osobně oceňuji, zároveň se však obávám, že výsledný text je zřejmým důkazem skutečnosti, že autor poněkud přecenil své možnosti a schopnosti. Vydal se na velmi tenký led, který mu začal snad ze všech směrů praskat pod nohama. Jednoznačně nejzásadnější byla přitom "prasklina" metodická.

Autor se pokoušel (a zdůrazňuji zde slovo "pokoušel") o diskursivní analýzu koaličních smluv německých spolkových vlád. Výstupy z této "diskursivní analýzy" se rozhodl kvantifikovat a následně provést korelační analýzu mezi těmito kvantifikovanými daty a statistikami z dotazníkových šetření Eurobarometru, které se vážou k evropské identitě (nebo obecně ke vztahu občanů k EU/Evropě). Pominu teď skutečnost, že autor mohl touto cestou jen stěží dosáhnout vytyčeného cíle zkoumat "vliv" politického diskursu na občanskou sebeidentifikaci (příčinnost, jak známo, není totéž co souvztažnost). Z předkládané práce je ale především patrné, že autor dost dobře nepochopil smysl ani postup diskursivní analýzy. Opřel se jen o velmi obecný Benešův text obsažený v (Drulák 2008), který logicky nemohl k řádnému provedení DA stačit. Autor nahodile a nesystematicky kombinoval různé přístupy diskursivní analýzy a zcela rezignoval na to, co je pro DA nejdůležitější a co ji vlastně liší od běžné textové analýzy, tedy na 1) rozbor kontextu produkce a konzumpce textů; 2) na analýzu diskursivních a jazykových strategií a jejich mocenského/ideologického pozadí. Např. seznámení se alespoň s těmi nejzákladnějšími diskursivními strategiemi: inkluзивní, exkluzivní a tacitní MY (viz např. Wodaková 2009), by autorovi bývalo velmi pomohlo. Deklarovaná "diskursivní analýza" je tak de facto intuitivní textovou analýzou s prvky gramatické analýzy. To ale ještě není největší metodický problém. Ten spatřuji v naprosto neprůhledné a čtenáři nejasné kvantifikaci (resp. jak sám autor konstatuje "odhadu") dat vzešlých z textové analýzy. Kvantifikace kvalitativních dat vzešlých z analýzy textů je pochopitelně vždy velmi problematická, dle některých čelních zastánců diskursivní analýzy dokonce nemožná (např. T. Van Dijk), dle jiných je možná jen za předpokladu přísného dodržení zásad tzv. kvantitativní narativní analýzy (viz Meissler 2008). V případě textu Bc. Davida Votruby je ale

hlavní problém netransparentnost procesu kvantifikace dat. Měla tato kvantifikace nějakou logiku, nebo si autor číselné hodnoty přidělované v textu obsaženým významovým jednotkám vymýšlel dle aktuální nálady? Proč byla např. výchozí hodnota u "kulturní identity" stanovena na 30? Pokud kvantifikace kvalitativních dat měla nějakou logiku (a já doufám, že ano), měla být velmi podrobně a jasně čtenáři vysvětlena a vyargumentována. Na kvantifikaci kvalitativních dat by se navíc mělo vždy podílet více osob a měl by být proveden test reliability (spolehlivosti).

Vedle zásadního metodického nedostatku postrádám v druhé části práce (nesmyslně nazvané "Diskursivní analýza..."), kde jsou – ne vždy systematicky – rozebírány výstupy z Eurobarometru, nějakou hlubší interpretaci dat, která by šla nad rámec jednoho odstavce. Některá konstatování (např. u grafu č. 3 na str.54) jsou přitom dost zavádějící. Pokud ve sledovaném období došlo k postupnému nárůstu počtu těch, kteří se (někdy nebo často) cítí být Evropanem o 10 procentních bodů, pak jde dle autora o "nepatrnou změnu" (?). Pochyby mám též o poměrně striktním konceptuálním oddělení "kulturní" a "občanské identity", stejně jako o samotném autorově (snad až příliš) rozmanitém zacházení s pojmem "identita". Na str. 71 autor operuje s termíny "rozmanitost" a "jednota" poněkud zplošťujícím a zavádějícím způsobem, když je staví do opozice jakoby rozmanitost nutně implikovala nejednotu. Pojítkem a zdrojem jednoty nemusí být přeci jen stejnost, ale též respekt k jinakosti. Za ne zcela vhodný považuji také jakýsi "recenzní přístup" k použité sekundární literatuře, kdy se autor namísto naplňování cíle své práce věnuje hodnocení přečtených publikací. Odkazy na některé zdroje (např. str. 7 – Transnational identities) navíc neodpovídají citačním normám. Celkové kvalitě textu nepřidává ani řada kostrbatých, tautologických (např. hned první věta v úvodu práce), zbytečně komplikovaných a ne vždy srozumitelných či dovysvětlení si žádajících formulací, které vedou k tomu, že se vnitřní svět autora často nedaří plně zprostředkovat čtenáři.

Abych jen nehanil, je třeba poukázat i na pozitivní stránky předkládané práce: zpracování opravdu velkého množství primárních zdrojů; pokus o originální výzkum; velmi solidní popsání proměn v postojích německých vlád vůči "evropským záležitostem" a NATO/EBOP; věrohodné prokázání jisté postupné pragmatizace německé zahraniční politiky a vztahu Německa k EU; stejně jako prokázání návratu k (dříve tabuizovanému) diskursu "národních zájmů" a posilování významu konkurenceschopnosti vedle principu solidarity.

Otázky k obhajobě: 1) Jak si autor předkládané práce vysvětluje "propastný rozdíl" ve vnímání EU jako garanta zachování míru v Evropě mezi německými vládními představiteli a německými občany, kdy pro představitele vlády jde o zcela prvořadou funkci EU, zatímco pro německé občany jde o druhořadou či méně významnou úlohu EU? (viz str. 76); 2) V závěru autor konstatuje, že politický diskurs evropské identity není dominantním faktorem, který by ovlivňoval evropanství německých občanů. Mohl by autor vyslovit předpoklad, co by takovým dominantním faktorem mohlo být?

Závěr: Diplomovou práci **doporučuji k obhajobě.**

Navrhovaná výsledná klasifikace práce: **2**

Datum: 28. 12. 2017

Mgr. Kamil Fleissner, Ph.D.

oponent práce